

na trikolpátní, hladká nebo se sířovitou skulpturou; gynecium apokarpické, plodolisty 3—5, vzácněji 1—2 nebo mnoho, volné nebo vzácně do různé výše srostlé; vajíček mnoho, vzácně jedno, obrácená, dvouobalná. Plody měchýřky, bobule nebo nepravé tobolky. Semena s hojným endospermem. — Asi 30 rodů (900 druhů), většinou v mírném pásmu s. polokoule, vzácněji j. polokoule.

Poznámka: Zástupci čeledi neobsahují glykosidický lakton ranunculin; obsahují isochinolinový alkaloid magnoflorin, někdy diterpenoidní alkaloidy a triterpenoidní saponiny.

1a Květy pravidelné	2
b Květy souměrné	10
2a Listy celistvé nebo dlanité nebo znoženě členěné	3
b Listy zpeřeně složené	6
3a Listy celistvé; nektaria chybějí	1. <i>Caltha</i>
b Listy dlanité nebo znoženě členěné; nektaria na lístcích různého tvaru nebo na staminodiích	4
4a Květy bílé, narůžovělé, žlutozelené, zelené nebo červenofialové	3. <i>Helleborus</i>
b Květy žluté	5
5a Rostliny s podzemní hlízkou; list pouze jeden, vyrůstá až po odkvětu; listeny těsně pod květem; květy rozevřené; nektariové lístky pohárkovité, stopečkaté	4. <i>Eranthis</i>
b Rostliny bez podzemních hlízek; listy četné, přízemní i lodyžní, za květu vyvinuté; listeny od květu oddálené; květy kulovitě sevřené; nektariové lístky ploché nebo chybějí	2. <i>Trollius</i>
6a Květy v mnohokvětých květenstvích, nejvýše 5 mm vel., se 4 (—6) lístky	7
b Květy po 1 (—3), větší než 5 mm, s 5 (—8) lístky, vzácně méně	8
7a Květenství hrozny; květní obaly rozlišeny na kalich a korunu, neopadavé, nektariové lístky chybějí; pestík 1; plod bobule	7. <i>Actaea</i>
b Květenství klasovité hrozny; květní obal nerozlišený, nektariové lístky vyvinuty, záhy opadavé; pestíky (2—) 4, volné; plody měchýřky	8. <i>Cimicifuga</i>
8a Listy složené z čárkovitých až niťovitých lístků; semeníky na spodu do různé výše srostlé; nektariové lístky dvoulaločné; plody nepravé tobolky	5. <i>Nigella</i>
b Listy složené z vejčitých, klinovitých, obvejčitých, okrouhlých až příčně eliptických lístků; semeníky volné; nektariové lístky pohárkovité; plody měchýřky	9
9a Nektariové lístky bez ostruhy; květy 10—18 (—20) mm vel., okvětní lístky bílé, vzácně světle růžové fialové, záhy opadavé	6. <i>Isopyrum</i>
b Nektariové lístky s ostruhou; květy 20—45 (—53) mm vel., okvětní lístky fialové, modré, červenohnědé, žluté, oranžové nebo bílé, jsou-li menší, pak tmavě fialové až černofialové, neopadavé	9. <i>Aquilegia</i>
10a (1b) Hor. okvětní lístek vyklenutý v přílbu, bez ostruhy.	12. <i>Aconitum</i>
b Hor. okvětní lístek s ostruhou	11
11a Rostliny vytrvalé; nektariové lístky 4, volné; semeníky 3 (—5)	11. <i>Delphinium</i>
b Rostliny jednoleté; nektariové lístky 2, srostlé; semeník 1	10. <i>Consolida</i>

1. *Caltha* L. — blatouch

Caltha LINNAEUS Sp. Pl. 558, 1753.

Lit.: BECK G. (1886): Versuch einer Gliederung des Formenkreises der *Caltha palustris*. Verh. Zool.-Bot. Ges. Wien 36: 347—352. — HUTH E. (1892): Monographie der Gattung *Caltha*. Helios 9: 55—78, 99—163. — DAHL O. J. et ROWLEY R. (1956): The cytology of *Caltha* L. Proc. Minnesota Acad. Sci. 24: 30—36. — PATOČKA K. (1963): Československé taxony rodu *Caltha*. Ms. [Dipl. Pr. Přírod. Fak. UK Praha]. — KOOTIN-SANWU J. M. (1963): Cytology and distribution of *Caltha*. Proc. Bot. Soc. Brit. Isles 5: 377—378. — WCISLO H. (1964): Experimental hybrids in the genus *Caltha* L. Acta Biol. Cracov., ser. bot., 7: 185—189. — CHRTEK J. et KRISA B. (1967): Poznámky k rozšíření *Caltha palustris* L. subsp. *procumbens* (Beck) Neumayer v území Východních Sudet. Čas. Slez. Mus., ser. A, 16: 53—55. — SMIT P. G. (1967, 1968): Taxonomical and ecological studies in *Caltha palustris* L., I, II. Proc. Roy. Netherl. Acad. Sci., ser. C, 70: 500—510; 71: 280—292. — WCISLO H. (1968): Further studies on experimental hybrids in *Caltha palustris* L. s.l. Acta Biol. Cracov., ser. bot., 11: 87—103. — SLÁVÍKOVÁ Z. (1971): Beitrag zur Morphologie der Blütenhülle von *Caltha palustris* L. Novit. Bot. Prag. 1970: 17—19. — WOODDELL S. R. et KOOTIN-SANWU M. (1971): Intraspecific variation in *Caltha palustris* L. New Phytol. 70: 173—186. — SMIT P. G. (1973): A revision of *Caltha* (Ranunculaceae). Blumea 21: 119—150.

Vytrvalé byliny. Lodyhy větvené, většinou silné, oblé, křehké. Listy celistvé, s palisty, dol.

dlouze řapíkaté, hor. až přisedlé. Květy pravidelné; okvětní lístky 4 až mnoho, žluté; nektariové lístky chybějí; tyčinek mnoho; pestíky (3—) 5—10 (—16), volné, na bázi se žláznatými chlupy. Plody měchýřky, se 2 řadami semen. — Asi 40 druhů, v s. a j. mimotropických pásmech; na s. polokouli pouze subgen. *Caltha*. — Entomogam.

1. *Caltha palustris* L. — blatouch bahenní

Caltha palustris LINNAEUS Sp. Pl. 558, 1753.

Oddenek krátký, silný, s kořeny svazčitými, masitými. Lodyhy (7—) 30—50 (—100) cm dl., přímé, vystoupavé nebo poléhavé, nevětvené nebo v hor. části větvené, silné, lysé, v dol. části často načervenalé, na uzlinách někdy kořenující. Listy syté až tmavě zelené, často lesklé, lysé; přízemní dlouze řapíkaté, na spodu rozšířené v pochvu, čepel okrouhlá, ledvinitá, srdčité ledvinitá, srdčitá nebo střelovitá, celokrajná, zubatá, pilovitá, pilovitě zubatá nebo vroubkovaná, vzácně až laločnatá, (2—) 5—10 (—26) cm vel., jarní menší než letní; dol. lodyžní listy krátce řapíkaté, hor. až přisedlé, podobné přízemním, ale menší; palisty blanité, světle hnědé, srostlé. Květy jednotlivé nebo po 2 až více, 2,5—3,5 (—4,0) cm vel.; okvětní lístky (9—) 12—20 mm dl., 5—18 mm šir., podlouhlé, vejčité, široce vejčité až téměř okrouhlé, v poupěti vně zelené nebo žlutozelené, rozkvetlé jasně až žlutkově žluté, vzácně oranžové; tyčinky a prašníky žluté; pestíky lysé. Měchýřky poněkud nafouklé, (6—) 9—13 mm dl., 2,5—5,0 (—6,0) mm šir., zelenohnědé až hnědé. Semena úzce vejcovitá až elipsoidní, asymetrická, 2,2—3,6 mm dl., (1,0—) 1,5—2,0 mm šir., hnědozelená až tmavě zelená, hladká. IV—VI. Hkf.

Variabilita: Velmi proměnlivý druh, zejména ve tvaru listů a jejich okraje, v úhlech, které svírají spodní laloky s řapíky, ve velikosti a barvě květů a ve tvaru okvětních lístků. Často byly tyto znaky používány pro charakteristiku subspecií, variet nebo forem, méně i pro druhy. Hodnoty znaků jsou však proměnlivé i na jedné rostlině a mění se i v průběhu vegetační doby. Velikost rostlin je závislá na podmínkách stanoviště, v průměru jsou však rostliny subsp. *cornuta* a subsp. *laeta* (kromě horských) větší než subsp. *palustris* a subsp. *procumbens*. Listy na jedné rostlině jsou u subsp. *cornuta* většinou delší než široké, u ostatních subsp. častěji širší než dlouhé. Poměrně stálé znaky jsou tvar a postavení zralých měchýřků, charakter lodyhy a tvoření nebo absence druhotných kořenů na lodyžních uzlinách. Vzácně se vyskytují plnokvěté formy. Protože mezi jednotlivými rozlišovanými taxony jsou přechodné formy, jsou hodnoceny jako subspecie.

Ekologie a cenologie: Vlhká až mokrá stanoviště, nejčastěji v lučních a bažinných, ale i lesních fytocenózách. Semena mají nedovyvinuté embryo. Po vysemenění zůstávají pod vodou, kde klíčí za 1—5 měsíců.

Rozšíření v ČR: Rozšířen v termofytiku

až oreofytiku, v planárním až subalpínském stupni porůznu v celém území, místy až hojně. Rozšíření jednotlivých subspecií není doposud podrobně známé. — Mapy: SLAVÍK FKS 1986: 62.

Celkové rozšíření: Celá Evropa, na jihu vzácně, v mimotropických pásmech Asie a Severní Ameriky. — Mapy: MEUSEL et al. 1965: 155; HULTÉN CP 1971: 85.

Význam: V zahrádkách se občas pěstují plnokvěté formy a formy s oranžovými květy jako okrasné rostliny. Dříve se používala naložená poupata k falšování kaparů. Jedovatá rostlina, obsahující isochinolinový alkaloid magnoflorin.

Poznámka: Údaje v literatuře, které se týkají subspecií, jsou často mylné. Ke správnému určení jsou ve většině případů nezbytně plně vyvinuté plody.

- 1a Zralé měchýřky k sobě přikloněné, vzpřímené, ± rovnoběžné, na hřbetní straně rovné nebo slabě zakřivené, na břišní straně silně zakřivené, zobánek ± rovný (c) subsp. *laeta*
- b Zralé měchýřky rozestálé, od středu odkloněné, na hřbetní a břišní straně zakřivené; zobánek zahnutý 2
- 2a Zralé měchýřky obloukovitě prohnuté, většinou 2,5—3,4 mm šir., k vrcholu pozvolna zúžené, zobánek kolem 2 mm dl.; listy často delší než široké (d) subsp. *cornuta*
- b Zralé měchýřky esovitě prohnuté, většinou (3—) 4—5 (—6) mm šir., k vrcholu náhle zúžené, zobánek kolem 1,5 mm dl.; listy zpravidla širší než dlouhé 3
- 3a Lodyhy, aspoň některé, poléhavé nebo vystoupavé, po odkvětu, vzácně již za květu, na uzlinách kořenující (b) subsp. *procumbens*
- b Lodyhy přímé, na uzlinách nekořenující (a) subsp. *palustris*

(a) subsp. *palustris* — blatouch bahenní pravý

Tab. 61/1

Caltha palustris subsp. *palustris*. — Syn: *Caltha palustris* var. *typica* BECK Verh. Zool.-Bot. Ges. Wien 36: 349, 1886. — *C. palustris* var. *palustris* BUCHENAU Krit. Nachtr. Fl. Nordwestdeutsch. Tiefb. 31, 1904. — *C. palustris* subsp. *genuina* HEGI Ill. Fl. Mitteleur. 3: 458, 1912. — *C. palustris* subsp. *vulgaris* (SCHOTT, NYMAN et KOTSCHY) HAYEK Prodr. Fl. Penins. Balc. 1: 301, 1924. — *C. palustris* subsp. *eupalustris* DOSTÁL Květ. ČSR 131, 1948.

Exsikáty: DÖRFLER Herb. Norm., no 5205 (ut *C. cornuta*). — Fl. Čechoslov. Exs., no 1.

Lodyhy přímé, vzácněji vystoupavé, v hor. části větvené. Čepel ledvinitá, srdčité ledvinitá až okrouhlá, 6—20 (—26) cm vel., pilovitě zubatá, zubatá, vroubkovaná až celokrajná. Květy žlutkově žluté; okvětní lístky vejčité až široce vejčité, často se okraji překrývající. Měchýřky k vrcholu náhle zúžené, na hřbetní i břišní straně zakřivené, za zralosti odkloněné, nazpět prohnuté, zobánek zahnutý.

$2n = 32$ (ČSR: mnoho zjištění z různých oblastí)

Variabilita: Subspecie velmi proměnlivá ve velikosti rostlin, tvaru a velikosti listů, okraji listů, tvaru a velikosti okvětních lístků apod. Podle těchto znaků bylo popsáno mnoho variet a forem, které jsou však pouze stanovištními nebo sezónními modifikacemi, a jednotlivé tvary v různých kombinacích se často vyskytují i na jedné rostlině současně (např. *C. integerrima* PURSH má listy celokrajné, var. *dentata* ČELAK. na vnější straně zubaté; f. *brachychlamydea* DOMIN má okvětní lístky malé, kratší než tyčinky apod.).

Ekologie a cenologie: Zamokřené louky, okraje rybníků, olšiny, bažiny a prameniště, okraje potoků, mokřiny v jehličnatých a listnatých lesích, rákosiny, lužní lesy. Ve společenstvech tříd *Montio-Cardaminetea*, *Phragmiti-Magnocaricetea* a *Alnetea glutinosae*, řádů *Molinietalia* (zvláště svazu *Calthion*) a *Caricetalia fuscae* a dále též ve společenstvech svazu *Alno-Ulmion*.

Rozšíření v ČSR: V termofytiku až oreofytiku roztroušeně, místy hojně. Vyskytuje se v planárním až supramontánním stupni, v subalpínském pouze v karech (max.: Krkonoše, Labská jáma, 1 200 m).

T: [chybějí údaje z fyt. o. 18. Jihomor. úv.] — M: [chybějí údaje z fyt. o. 22. Halštr. vrch., 23. Smrč., 24. Hor. Poohří, 25. Krušn. podh., 26. Čes. les, 34. Plán. hřeb., 68. Mor. podh. Vysoč., 74. Slez. pah.] — O: [chybějí údaje z fyt. o. 85. Kruš. hory, 96. Král. Sněž., 97. Hr. Jes., 98. Níz. Jes., 99. Mor.-slez. Besk.]

Celkové rozšíření: Převážně v j. a v. části areálu druhu.

(b) subsp. *procumbens* (BECK) NEUMAYER — blatouch bahenní poléhavý Tab. 62/2

Caltha palustris subsp. *procumbens* (BECK) NEUMAYER Österr. Bot. Z. 91: 241, 1942. — Syn.: *Caltha palustris* var. *procumbens* BECK in HUTH Abh. Vortr. Gesamtgeb. Naturwiss. 4: 18, 1891. — *C. radicans* T. F. FORSTER Trans. Linn. Soc. London 8, 1805: 324, tab. 17, 1807. — *C. palustris* subsp. *minor* (MILL.) A. et GR. Syn. Mitteleur. Fl. 5/2: 567, 1926 sensu A. et GR., non orig.

Lodyhy poléhavé, až k zemi přitisklé, vzác-

něji vystoupavé až téměř přímé, v hor. části nevětvené nebo málo větvené, po odkvětu, vzácněji už za květu kořenující na uzlinách a tvořící menší dceřiné rostliny. Čepel okrouhlá, ledvinitá nebo srdčité ledvinitá, (2—) 5—20 cm vel., vroubkovaná nebo zubatá. Květy jasně až žlutkově žluté; okvětní lístky většinou podlouhlé až vejčité, okraji se nepřekrývající nebo jen vzácně slabě překrývající. Měchýřky k vrcholu náhle zúžené, na hřbetní i břišní straně zakřivené, za zralosti odkloněné, nazpět prohnuté, zobánek zahnutý.

$2n = 56$ (ČSR: mnoho zjištění z různých oblastí)

Variabilita: Subspecie proměnlivá hlavně ve velikosti rostlin, délce lodyh, tvaru listů a květů. Velmi nápadná stanovištní modifikace se vyskytuje v horských oblastech (zejména v Krušných horách a v Krušnohorském podhůří na rašeliništích, u potůčků a v olšinách), má dlouhé, tenké lodyhy, poléhavé až k zemi přitisklé, listy ± okrouhlé, malé, jen 2—4 (—6) cm vel., květy menší, okvětní lístky většinou úzké, podlouhlé, měchýřky jen 2—4, drobné. V kultuře se však tyto rostliny rychle mění a nabývají rozměrů a tvarů rostlin z nižších poloh. Tato subspecie není totožná se západoevropskou subsp. *minor* (MILL.) CLAPHAM, která se od nás mylně udává.

Ekologie a cenologie: Rašeliniště, rašelinné louky, břehy malých potoků a rybníků, podmáčené olšiny, mokré louky, svahová prameniště, téměř výhradně na kyselých půdách. Převážně ve společenstvech řádů *Caricetalia fuscae* a *Montio-Cardaminetalia* a podsvazu *Alnenion glutinoso-incanae*.

Rozšíření v ČSR: V mezofytiku až oreofytiku roztroušeně, vzácně v termofytiku. Roste v kolinním až montánním stupni (min.: Olbramkostel u Znojma, 380; max.: Hrubý Jeseník, Rejvíz, 800 m). — Mapy: SLÁVÍK FKS 1986: 63.

T: 1. Doup. pah., 2. Stř. Poohří, 4. Loun.-lab. střed. — M: 22. Halštr. vrch., 23. Smrč., 24. Hor. Poohří, 25. Krušn. podh., 28. Tep. vrchy, 29. Doup. vrchy, 31. Plz. pah., 32. Křivokl., 39. Třeboň. pán., 46. Lab. pisk., 59. Orl. podh., 63. Českomor. mezih., 66. Hornosáz. pah., 67. Českomor. vrch., 68. Mor. podh. Vysoč., 70. Mor. kras, 71. Draž. vrch., 73. Hanuš.-rychleb. vrch. — O: 85. Kruš. hory, 86. Slavk. les, 90. Jihl. vrchy, 95. Orl. hory, 96. Král. Sněž., 97. Hr. Jes.

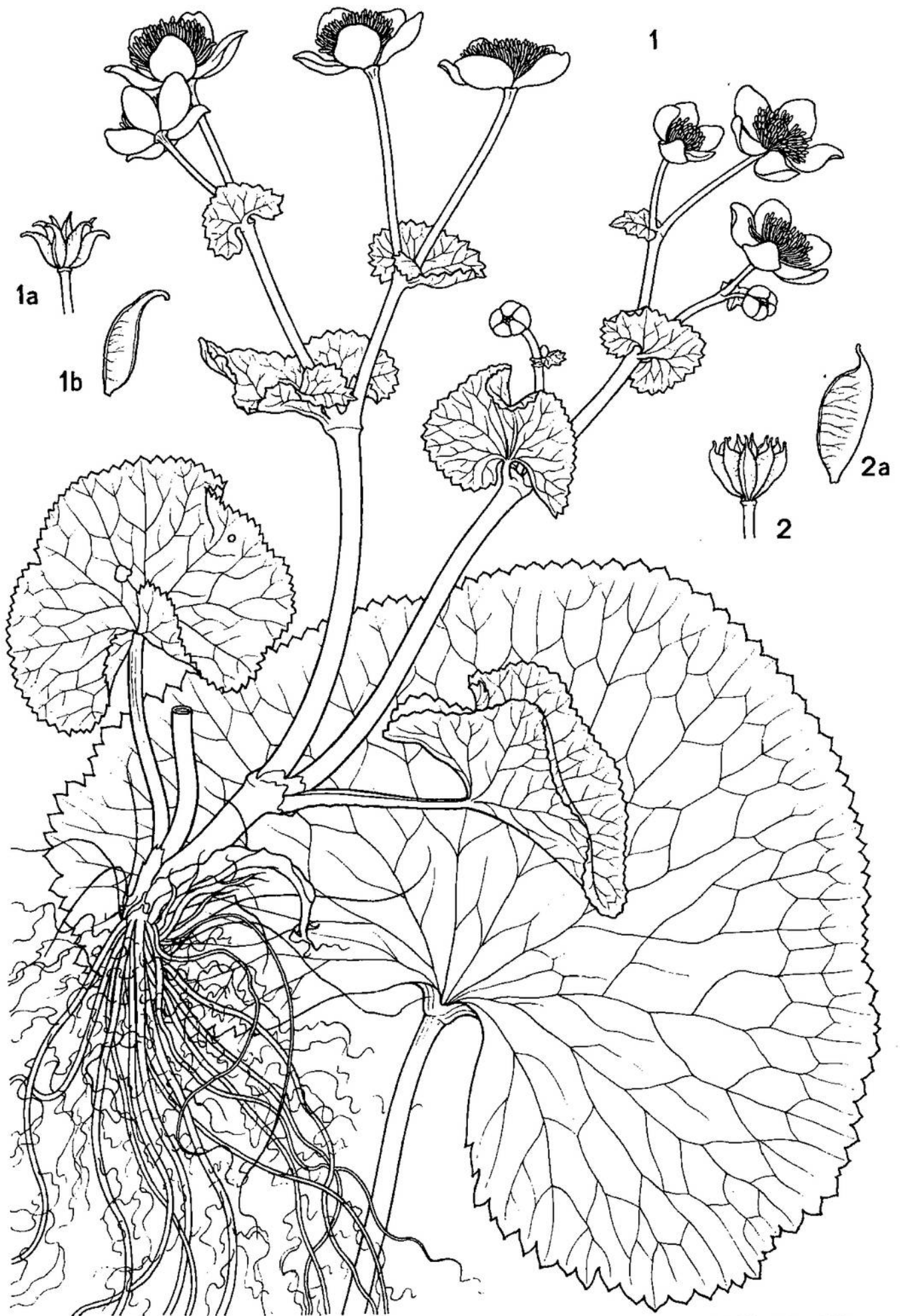
Celkové rozšíření: Převážně z., s. a stř. část areálu druhu.

(c) subsp. *laeta* (SCHOTT, NYMAN et KOTSCHY) HEGI — blatouch bahenní horský

Tab. 61/2

Caltha palustris subsp. *laeta* (SCHOTT, NYMAN et KOTSCHY) HEGI Ill. Fl. Mitteleur. 3: 458, 1912. — Syn.: *Caltha*

Tab. 61: 1 *Caltha palustris* subsp. *palustris*, 1a — souplodí, 1b — plod. — 2 *C. palustris* subsp. *laeta*, souplodí, 2a — plod.

laeta SCHOTT, NYMAN et KOTSCHY *Analecta Bot.* 32, 1854. — *C. laeta* var. *typica* BECK *Verh. Zool.-Bot. Ges. Wien* 36: 348, 1886.

Exsikáty: Extra fines: DÖRFLER *Herb. Norm.*, no 5204.

Lodyhy přímé až vystoupavé, v hor. části větvené. Čepel ledvinitá, ledvinitě srdčitá až okrouhle srdčitá nebo střeovitá, (5—) 8—15 (—22) cm vel., pilovitě zubatá, zubatá až vroubkovaná. Květy jasně až žloutkově žluté; okvětní listy vejčité až široce vejčité, okraji se většinou nepřekrývající. Měchýřky k vrcholu náhle zúžené, na hřbetní straně rovné nebo slabě zakřivené, na břišní straně silně zakřivené, za zralosti k sobě přikloněné, vzpřímené, zobánek ± rovný.

2n = 32 (ČSR: mnoho zjištění z různých oblastí)

Variabilita: Subspecie velmi proměnlivá, zejména ve velikosti rostlin, velikosti listů a květů a v okraji listů. Většina popsanych variet a forem jsou stanovištní modifikace. Např. ve vyšších polohách (Šumava, Jeseníky), se vyskytují rostliny ve všech částech menší, s lodyhami jen 8—25 (—30) cm dl., s listy, zejména jarními, střelovitými a červeně naběhlými, později až ledvinitými, jen 5—10 cm vel., a zralými měchýřky jen 6—9 mm dl. Podobné rostliny byly popsány z Alp jako *C. alpestris* SCHOTT, NYMAN et KOTSCHY. V kultuře v nižších polohách dorůstají větších rozměrů, a proto jim nelze připisovat vyšší taxonomickou hodnotu.

Ekologie a cenologie. Vlhké louky, prameniště, břehy potoků, rašelinné louky. Nejčastěji ve společenstvech svazů *Calthion*, *Cardamino-Montion* a *Caricion fuscae*.

Rozšíření v ČSR: V mezofytiku až oreofytiku, převážně ve vyšších polohách. Těžiště výskytu v suprakolinním až subalpínském stupni (min.: Dobříš, 370 m; max.: Hrubý Jeseník, Volský potok, 1 450 m).

M: 26. Čes. les, 27. Tachov. bráz., 28. Tep. vrchy, 31. Plz. pah., 34. Plán. hřeb., 35. Podbrd., 36. Horaž. pah., 37. Šum.-novohr. podh., 41. Stř. Povlt., 63. Českomor. mezih., 73. Hanuš.-rychleb. vrch., 74. Slez. pah., 76. Mor. brána, 78. B. Karp. les., 79. Gottw. vrchy, 81. Host. vrchy, 82. Javorn., 84. Podbesk. pah. — O: 85. Kruš. hory, 87. Slavk. les, 88. Šum. (výskyt se prolíná se subsp. *palustris*), 96. Král. Sněž., 97. Hr. Jes., 98. Niz. Jes., 99. Mor.-slez. Besk.

2. *Trollius* L. — upolín

Trollius LINNAEUS *Sp. Pl.* 556, 1753.

Lit.: HUTH E. (1891): Revision der Gattung *Trollius*. *Helios* 9: 7—14. — SCHIPCZINSKY N. (1924): Über die geographische Verbreitung und den genetischen Zusammenhang der Gattung *Trollius*. *Bull. Jard. Bot. Republ. Russ.* 23: 55—74. — MARKVART M. (1965): Morfologicko-ekologická studie *Trollius europaeus*. Ms. [Dipl. Pr. Přírod. Fak. UK Praha]. — DOROSZEWSKA A. (1967): Chromosome of some *Trollius* species. *Acta Soc. Bot. Polon.* 36: 567—577. — DOROSZEWSKA A.

Tab. 62: 1 *Caltha palustris* subsp. *cornuta*, list a květ, 1a — souplodí, 1b — plod. — 2 *C. palustris* subsp. *procumbens*, 2a — plod.

Celkové rozšíření: Pevážně ve vyšších polohách v areálu druhu.

(d) subsp. *cornuta* (SCHOTT, NYMAN et KOTSCHY) HEGI — blatouch bahenní růžkatý

Tab. 62/1

Caltha palustris subsp. *cornuta* (SCHOTT, NYMAN et KOTSCHY) HEGI *Ill. Fl. Mitteleur.* 3: 458, 1912. — Syn.: *Caltha cornuta* SCHOTT, NYMAN et KOTSCHY *Analecta Bot.* 31, 1854. — *C. coronata* SCHUR *Enum. Pl. Transsilv.* 25, 1866. — *C. palustris* 9. *recurvirostris* (*C. recurvirostris*) SCHUR *Verh. Naturforsch. Ver. Brünn* 15/2: 58, 1877.

Exsikáty: Extra fines: Fl. Exs. Reipubl. Social. Českoslov., no 1601.

Lodyhy přímé, vzácněji vystoupavé, vysoké, silné, v hor. části větvené. Čepel srdčitá až okrouhlá, často delší než široká, (10—) 15—25 (—26) cm vel., oddáleně pilovitá, pilovitě zubatá až zubatá. Květy velké, jasně až žloutkově žluté, okvětní listy široce vejčité, většinou se okraji částečně překrývající. Měchýřky k vrcholu pozvolna zúžené, na hřbetní i břišní straně zakřivené, za zralosti odkloněné, nazpět obloukovitě prohnuté, zobánek zahnutý.

2n = 32 (ČSR: 17. Mikul. pah., 18. Jihomor. úv.)

Variabilita: Subspecie proměnlivá hlavně ve velikosti rostlin a tvaru a okraji listů. Nejčastější jsou rostliny mohutné, 60—100 cm vys., s letními listy dlouze řapíkatými, 20—25 cm vel.

Ekologie a cenologie: Okraje rybníků, rákosiny u stojatých vod, mokřady, lužní lesy. Nejčastěji ve společenstvech svazů *Phragmition communis* a *Salicion albae* a podsvazu *Ulmion*.

Rozšíření v ČSR: Pouze jv. Morava. Rozšířena v planárním až kolinním stupni (max.: Tasovice, 220 m).

T: 16. Znoj.-brn. pah. (nejjižnější část), 17. Mikul. pah., 18. Jihomor. úv., 20. Jihomor. pah.

Celkové rozšíření: V nižších polohách jižnějších částí areálu druhu.

Poznámka: Se subsp. *cornuta* je často zaměňována subsp. *palustris*, která má měchýřky za zralosti také nazpět prohnuté a od středu rozestálé, ale vždy na vrcholu náhle zúžené. Mnoho literárních údajů o výskytu subsp. *cornuta* se týká subsp. *palustris*. Jsou to zejména lokality ze z., s. a stř. Čech (např. Plzeňsko, Rakovnicko, Kouřimsko, Polabí, Krkonoše).

